

Pátá kapitola

Guručaran patřil k onomu typu lidí, kteří se snadno spřátelí s každým, bez ohledu na věk. Od jeho prvního setkání s Girínem neuplynulo ani pár dní a už se mezi oběma muži zrodilo pevné přátelství. Přestože Guručaran nebyl ve svých názorech a myšlenkách ani za mák pevný, zbožňoval diskuse, a to natolik, že nedával najevo sebemenší nespokojenost, ani pokud v nich byl poražen.

Každý večer zval Girína na šálek čaje. Jakmile se vrátil z kanceláře, veškerou práci hodil za hlavu, a sotva se trochu se opláchl, vždy hned spustil: „Lalito, je hotový čaj? Kálí, utíkej, zajdi pro Girína!“ Poté se oba za popíjení čaje pouštěli do diskusí.

Lalita občas sedávala za strýčkem a potichu jim naslouchala. V takových chvílích Girín chrlil argumenty po tuctech. Diskutovalo se o všemožných pravdách, debaty často směřovaly proti moderní společnosti, její bezcitnosti, nelogickému útlaku a tyranii...

Ačkoliv Girín vlastně nepřednesl jediný důkaz, jímž by své názory podpíral, Guručaranovo sklíčené a neklidné srdce s jeho slovy hluboce souhlasilo. Posledně přikývl a poznamenal: „Máš pravdu, Giríne. Kdo by si nepřál provdat dceru ve správný čas a do dobré rodiny? Ale jak by se mi to mohlo podařit? Hinduistická společnost mě pobízí, abych ji provdal... holka už na to má věk, ale pomoci se svatebními výdaji, do toho se nikdo nehrne. Přesně jak jsi říkal, Giríne, proč se nepodívat, jak jsem na tom já? Topím se v dlužích, i střechu nad hlavou jsem zastavil, nepotrvá dlouho a nezbyde mi než i s dětmi opustit domov a jít bydlet na ulici... a mí souvěrci mi rozhodně neřeknou: ‚Pojď, můžeš se uchýlit ke mně domů.‘ Co ty na to?“

Girín nevypadal, že by se chystal něco poznamenat, proto si Guručaran odpověděl sám: „Je to naprostá pravda. Když z takovéhle společnosti zmizí kasta, bude to požehnáání. Ať už budeme mít co jíst, nebo ne, aspoň budeme moct žít v klidu. Společnost, která nepochopí neštěstí chudáků, nepomůže jim v těžké chvíli, jen s očima podlitýma krví drží člověka pod krkem, to není moje společnost, není to společnost pro chudáky, jako jsem já, taková společnost je tak akorát pro boháče. Dobrá, ať si v ní boháči zůstanou, ale pro chudé není.“ Guručaran se náhle odmlčel.

Nejenže Lalita všechny argumenty pozorně poslouchala, ale ještě v noci, když ležela v posteli a nemohla dlouho usnout, se je snažila sama rozvážit. Každé slůvko se jí hluboce vrylo do mysli. V duchu si říkala, že všechno, co pan Girín tvrdil, je svatosvatá pravda. Svého strýčka měla velmi ráda a všechno, co Girín řekl, aby jej přetáhl na svou stranu, se jí jevilo jako nezpochybnitelná pravda. Její strýček se znepokojoval především kvůli ní, vzdal se jídla i pití, její mírumilovný a smutný strýček jí poskytl útočiště... a kvůli tomu ho postihlo neštěstí! Ale proč? Proč by měl přijít o kastu? Kdyby mě dneska provdal a já se zítra vrátila zpátky domů jako vdova, o kastu by nepřišel. Jaký je v tom tedy rozdíl? Lalita pečlivě rozmyšlela každé Girínovo slovo, ozvěna všeho, co řekl, vycházela z jejího těžkého srdce a rozléhala se kolem, jako by se Lalita znovu ocitla uprostřed té debaty, dokud se jí konečně nezmocnil spánek.

Lalita nemohla než chovat v hluboké úctě člověka, který dal najevo, že rozumí strýčkovu bolu a soucítí s ním, a Girín tedy v jejích očích velice stoupl. Postupně se i ona začala stejně jako Guručaran na večerní diskuse u čaje a betelu těšit. Girín Lalitě dříve vykal, ale Guručaran mu to zakázal: „Proč jí zase vykáš, Giríne, hezky jí tykej.“ Od té doby začal Girín Lalitě tykat. Jednoho dne se jí zeptal: „Ty nepiješ čaj, Lalito?“

Lalita sklonila tvář a zavrtěla hlavou, Girínovi to musel objasnit Guručaran: „Zakázal jí to Šekhar, nemá rád, když ženy pijí čaj.“

Lalitě bylo jasné, že Girína takový důvod právě nepotěšil.

Byla zrovna sobota a to se jejich společnost rozcházela až výrazně později. Když dopili čaj, Guručaran se nedokázal zapojit do diskuse s obvyklým západem, čas od času jako by byl myšlenkami úplně

jinde, což Girínovi neušlo: „Mám dojem, že vám dneska není tak docela dobře?“

Guručaran si vyndal z úst šlauch vodní dýmky: „Pročpak? Jsem zdravý jako řípa.“

„Tak snad něco v kanceláři?“ pokračoval Girín nesměle.

„Ne, i tam je všechno v pořádku,“ odvětil Guručaran a poněkud překvapeně se zadíval na Girína. Člověku tak neskutečně bezelstné povahy vůbec nedošlo, že se jeho vnitřní obavy mohou projevit i navenek.

Lalita dříve zůstávala zcela potichu, ale v poslední době do diskuse občas přispěla několika slovy: „Ano, strýčku, vypadáš, jako by tě dnes něco trápilo.“

„Je to tak!“ usmál se Guručaran. „Tos uhodila hřebíček na hlavičku, dneska mě něco trápí.“

Jak Lalita, tak Girín se na něj zadívali.

„Nabín mě včera na ulici zasypal hromadou krutých slov, a to i přesto, že o mojí situaci ví všechno. A kdo by se mu divil, šest měsíců je pryč a neviděl ode mě ani pajs úroku, natož něco ze samotného dluhu.“

Lalita okamžitě pochopila, oč běží, a snažila se to zamést pod koberec. Ze strachu, aby její prostomyslný strýček nevytáhoval před cizími rodinné kostlivce ze skříně, rychle vyhrkla: „Neměj obavy, strýčku, později se všechno vyřeší.“

Ale Guručaran se uklidnit nenechal, naopak se s neradostným úsměvem zeptal: „Jak by se to později vyřešilo? Jen se podívej, Giríne, jako by Lalita byla moje matička, která nechce, aby se její starý synáček soužil. Ale lidé mimo naši rodinu se tváří, jako by neštěstí tvého ubohého strýčka vůbec neexistovalo, Lalito.“

„Co vám dnes pan Nabín řekl?“ otázal se Girín.

Lalita netušila, že Girín o všem ví, proto ji jeho nevhodně zvědavé otázky značně rozhněvaly. Guručaran se Girínovi se vším svěřil. Bhubanešvarí, žena Nabína Ráje, prý už delší dobu trpí zažívacími potížemi, a protože se nemoc nedávno zhoršila, doktoři jí doporučili změnu podnebí. Potřebuje na to peníze, proto bude Guručaran muset splatit všechny úroky a něco z dluhu. Girín zůstal chvíli potichu, než mírným hlasem poznamenal: „Chystal jsem vám něco navrhnout, ale nemohl jsem... řekl bych vám to teď, pokud byste se neurazil.“

„Mně se nikdy nikdo nestydí cokoliv říct, Giríne...“ usmál se Guručaran. „Co máš na srdci?“

„Slyšel jsem od sestry, že si pan Nabín počítá obrovský úrok. Proto jsem si říkal, že spousta mých peněz leží jen tak ladem a bez užitku... a vy je potřebujete, tak proč by se jimi ten dluh nesplatil?“

Lalita i Guručaran se na něj užasle zadívali. Girín celý nespůj pokračoval: „Já ty peníze momentálně nijak zvlášť nepotřebuji, takže je můžete vrátit, až se vám to bude hodit, potřebujete je přece, proto jsem si myslel, že když...“

„Dáš nám všechny ty peníze?“ zeptal se pomalu Guručaran.

Girín sklonil hlavu: „No ano, hodí se...“

Právě ve chvíli, kdy se Guručaran chystal něco odpovědět, vběhla do pokoje Ánnákálí: „Lalito, Šekhar říká, že se máš obléct! Půjdeme do divadla!“ A jak se objevila, tak zase zmizela. Když Guručaran viděl její nadšení, usmál se. Lalita zůstala bez hnutí.

Ánnákálí se za okamžik vrátila: „Co je, tak se zvedej, Lalito, všichni už na tebe čekají!“

Ani tehdy se nezdálo, že by se Lalita chystala vstát. Chtěla si nejdřív celou tu záležitost vyslechnout až do konce, ale Guručaran se zadíval na Kálí, pousmál se a pohladil Lalitu po vlasech: „Tak jdi, nezdržuj je. Zdá se, že na tebe všichni čekají.“

Lalitě nezbylo než se zvednout a pomalu vyjít ven, ale Giríndrovi neušlo, že na něj před odchodem vrhla pohled plný hluboké vděčnosti. O deset minut později již byla oblečená a připravená, ale ještě jednou se neslyšně vrátila po špičkách pod záminkou přinesení betelu do vnějšího pokoje. Girín již odešel a Guručaran ležel s hlavou opřenou o tlustý polštář, z jeho zavřených očí po obou stranách stékaly slzy. Lalita ho ze zamyšlení nevyrušila, protože pochopila, že to jsou slzy radosti, a odešla ven stejně tiše, jak přišla.

Zanedlouho vstoupila do Šekharova pokoje a z jejích očí již také kanuly slzy. Kálí tam nebyla, ta si šla jako první sednout do vozu, jen Šekhar, který stál uprostřed svého pokoje a nejspíš čekal na Lalitu, zvedl hlavou a všiml si jejích uszlzených očí. Neviděl Lalitu téměř deset dnů a v duchu se na ni velice zlobil, ale nyní se jeho hněv okamžitě rozplynul. Šekhar se ustaraně zeptal: „Co se děje, ty snad pláčeš?“

Lalita sklonila hlavu a rázně jí zavrtěla. Během těch několika dnů, co se neviděli, se v Šekharově srdci cosi změnilo, proto přišel k Lalitě blíž a oběma rukama jí náhle zvedl tvář: „Opravdu, ty pláčeš! Co se stalo?“

Lalita už se nedokázala udržet, na místě se posadila, zabořila hlavu do cípu sárí a usedavě se rozplakala.